

At være barn i en flygtningefamilie

- Ethnos 2005

Udarbejdet af Annie Elise Geilman

Baggrund

Ethnos er Center for Traume og Torturoverleveres folkelige forum. Det blev etableret i 2004 med henblik på at fremme dialogen mellem de etniske miljøer og offentligt og privat ansatte i Vejle Amt.

Det overordnede tema for dialogen er det at leve i eksil og være påvirket af krigs- og torturoplevelser. Der er fokus på såvel voksne som børn og unge. Målet er at udveksle viden, synspunkter og erfaringer samt at være inspirationsform for personer, der arbejder med etniske minoriteter. Forummet skal også medvirke til at synliggøre etniske minoriteters oplevelser og forståelser.

I 2005 var temaet for møderne det at være barn i en flygtningefamilie. Hvad det kan betyde for børnene i en familie, at forældrene - og nogle gange også dem selv - har oplevet krig, tortur og flugt.

I det følgende beskrives nogle af de ting, som medlemmerne af Ethnos har talt om til møderne. Der nævnes medlemmernes overvejelser, forslag til handlingsanvisninger og anbefalinger i forhold til børn i flygtningefamilier.

Udover at give et billede af, hvad der er sket i Ethnos i 2005, er det tænkt som inspiration til professionelle i deres daglige arbejde med familier, der er berørt af traumeproblematikker.

Hvordan kan det være at være barn i en flygtningefamilie?

Børn:

- Kan være ensomme, bange og have følelsen af at være anderledes.
- Kan være "små voksne" i familien, fordi forældrene er belastede af krigs- og torturoplevelser. Forældrene magter ikke altid at udfylde rollen som voksen og forælder i tilstrækkelig grad.
- Kan have skyldfølelse. De kan tro, at det er deres skyld, at forældrene ikke har det godt, og at det er dem (børnene), der er noget galt med.
- Kan have opfattelsen af, at livet ikke hænger sammen.
- Mange forældre vil beskytte børnene mod det, de selv har oplevet, hvilket betyder tavshed i familien. Denne tavshed går begge veje, fordi barnet ikke vil vække forældrenes traumer. Børnene tilpasser sig, men kan føle sig svigtede af forældrene.
- Børnenes behov kan blive overset af de professionelle, som kommer i kontakt med dem. Det kan hænge sammen med, at de ikke har viden om flygtninge, tortur og traumer.

Hvad kan et barn have brug for?

Et barn kan have brug for:

- At have trygge rammer, ro, omsorg, forudsigelighed og respekt lige som alle andre børn.
- At blive set, hørt og forstået. Både af forældrene og af de professionelle, der er omkring familien.
- Alderssvarende viden om, hvorfor det er, at mor eller far ikke har det godt.
- At blive aflastet for ansvaret for forældrene og opleve, at voksne - ikke børn - har ansvar.
- At have lov til at være barn.
- At føle, at der er en sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid for at kunne opbygge en identitet.
- At få nogle "positive" ressourcer.
- At blive mødt med respekt for den, man er.

Hvordan kan de behov bedst blive dækket?

- Det er væsentligt, at barnet har venner.
- Det er vigtigt, at barnet har nogle rollemodeller.
- Forældrene kan tale med barnet om at være barn i deres familie.

Behovene kan også blive dækket igennem:

- Ressourcestærke voksne i form af kontaktpersoner eller andre familiemedlemmer, som har overskud og kan være med til at støtte barnet.
- Børnegrupper, hvor børn mødes med andre børn i samme situation og en professionel, og får mulighed for at tale om familiens situation.
- Individuel behandling hos psykolog.

Samarbejde mellem forældre og professionelle, særligt skole-hjem samarbejdet

Det er vigtigt, at:

- Professionelle i fx skoler og institutioner har en viden om, hvordan børn og voksne påvirkes af krig, tortur og flugt. De kan også lære om forskellige kulturer og religioner. En holdning var, at det kunne medvirke til at mindske den berøringsangst i forhold til traumer, der kan være i det offentlige system.
- Professionelle ved, hvordan psykiske problemer og psykologer opfattes på forskellige måder.
- Forældre får forklaret, hvad en psykologs arbejde er i Danmark, for at afmystificere de forestillinger, forældrene kan have.
- Man starter med at forklare noget på et generelt plan, for at sige, at "det er I ikke alene om". At andre også har brug for hjælp.
- Forældresamarbejde er baseret på tillid og respekt. Det tager tid at etablere et tillidsforhold.
- En lærer forbereder sig forud for et møde.
- Information til forældrene om formålet og indholdet i mødet gives på forhånd, så de er forberedte.

- Antallet af dagsordener afpasses den tid, der er til rådighed ved mødet og det overskud, familien har.
- Samarbejdet bygger på dialog.
- Professionelle spørger forældrene, hvad de tænker om børnenes situation og problemer.
- Der sikres professionel tolkebistand og på forhånd aftale med tolken, hvordan mødet skal forløbe.
- Læreren drøfter situationen med andre fagpersoner og kollegaer inden afholdelse af møde.
- Professionelle deler den bekymring, de har om børnene, med forældrene.
- Professionelle afklarer deres indbyrder roller og opgaver i forhold til en familie.

Der blev også sagt, at:

- Måske ved pædagoger og skolelærere ikke, at der er nogle vanskeligheder i en familie. Forældrene vil beskytte børnene og er ikke interesserede i, at skolen eller daginstitutionen får noget at vide om familiens situation. Forældrene kan også føle skyld og skam.
- Hjemmebesøg er en god metode til at få et godt forældresamarbejde.

Støtte til forældre

- Støtten til at give barnet en bedre trivsel skal ses i sammenhæng med hele familiens behov for hjælp til at fungere bedre. Det er vigtigt med tværfagligt samarbejde omkring familien.
- Forældrene kan støttes til at være forældre i eksil og få informationer om, hvordan børn kan blive påvirket af at leve i en flygtningefamilie.
- Man kan hjælpe forældre ved at lave en "familieskole".

Hørt til møderne...

"Vi skal vide, hvem vi er, og hvor vi kommer fra... Vi skal vise vores børn det".

"Er man ikke på et eller andet plan traumatiseret, når man har mistet? "

"Det er det vigtigste, man skal ikke være alene".

"Hvis vi arbejder i forskellige sammenhænge med mennesker med anden etnisk baggrund, er det noget med at - så godt vi kan - også sætte os ind i en anden kultur".

"Første gang jeg var til forældremøde på mine børns skole i Danmark kom det helt bag på mig, at samtalen ikke udelukkende handlede om det faglige standpunkt."

"At opbygge en relation båret af tillid til traumatiserede familier tager flere år."

"Man må aldrig glemme Gud. For mange etniske familier spiller religion en afgørende rolle, måske særligt for traumatiserede familier."